

FRANCISZKA WANDA WAWRO, *Środowiskowe zmienne społeczno-kulturowej kondycji współczesnej młodzieży*, Lublin: Wydawnictwo MW Press 2014, ss. 303

Dynamiczne przemiany cywilizacyjne i społeczno-kulturowe określają specyficzny kontekst funkcjonowania współczesnej młodzieży. Jak ukazują liczne badania w tym obszarze, młodzież jako stosunkowo czuła kategoria społeczna traci swą jedność w tak znaczących aspektach funkcjonowania, jak orientacja życiowa i aksjologiczna. Nieustannie zmieniająca się sytuacja egzystencjalna i społeczna generuje szereg trudności wśród młodych osób w budowaniu harmonijnej tożsamości, opartej na trwałych fundamentach aksjologicznych. W perspektywie wspomnianych przeobrażeń, prof. Franciszka Wanda Wawro w swojej książce podjęła próbę określenia kondycji współczesnego pokolenia młodzieży z poznawczego punktu widzenia i jej współzależności od czynników środowiskowych. Należy dodać, że prof. F.W. Wawro, kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, jest wysokiej klasy pedagogiem z wieloletnim doświadczeniem poszukiwań badawczych w różnych obszarach funkcjonowania młodzieży.

Recenzowana książka składa się z siedmiu rozdziałów, wstępu, zakończenia oraz obszernej bibliografii, która pozwala zainteresowanemu Czytelnikowi poszerzyć poruszane zagadnienia. Dodatkowym walorem jest czytelna i logiczna struktura podziału treści, oryginalny styl i język narracji.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Współczesność jako kontekst funkcjonowania młodzieży*, dokonana została operacjonalizacja kategorii pojęciowej młodzieży na gruncie nauk społecznych, jako grupy pełniącej podmiotową rolę we wszystkich płaszczyznach życia społecznego, o których będzie ona decydować w przyszłości. Autorka podkreśla, że w społeczno-pedagogicznym dyskursie dotyczącym współczesnej młodzieży coraz wyraźniejszy staje się problem przekształcania tradycyjnego modelu transmisji treści kulturowych i wychowawczych. Narastający problem ciągłej zmienności warunków społeczno-kulturowych prowadzi do dezaktualizacji tradycyjnych społecznie ram odniesienia dla określania tożsamości młodzieży. Różnorodność ofert aksjologicznych oraz chwiejność dotychczasowych kryteriów definiujących tożsamość sprawia, że młodzież zyskuje pozornie większą dowolność i swobodę w określaniu cech własnej tożsamości. W rzeczywistości prowadzi jednak do zagubienia młodzieży i zdania na własne siły, niosąc zagrożenie dostosowywania jej koncepcji siebie do aktualnie lansowanych, a zarazem nieprzewidywalnych trendów.

Rozdział drugi, *Grupa jako układ przynależności społecznej młodzieży oraz zmiana jej tożsamości i podmiotowości*, ukazuje znaczenie i złożoność mechanizmów oddziaływania grupy będącej podstawowym układem odniesienia młodych osób. Zaprezentowana została rola autorytetu lidera grupy oraz sposoby jej realizacji dla wzmocnienia tożsamości grupowej. Wyakcentowane zostały także możliwości małych

grup społecznych w kierunku kreowania tożsamości spójnej z poprawnie rozumianym dobrem społecznym.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Wybrane obszary oddziaływania rodziny na młodzież*, Autorka zauważa tendencję do wysokiego wartościowania rodziny w deklarowanych wyborach współczesnej polskiej młodzieży. Ukazany został dwojaki sposób oddziaływania rodziny na dzieci i młodzież. Pierwszy z nich opiera się na mechanizmie psychologicznym i polega na umożliwianiu i regulacji najbardziej intymnych przeżyć oraz zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych człowieka. Z kolei mechanizm socjologiczny opiera się roli języka werbalnego i niewerbalnego, za pomocą których następuje transmisja określonych kryteriów wartościujących, umożliwiających usytuowanie się młodego człowieka w otoczeniu społeczno-kulturowym.

Kolejne rozdziały poświęcone zostały analizie badań autorskich nad aspiracjami młodzieży (rozdział czwarty: *Aspiracje młodzieży i ich wyznaczniki w perspektywie przeobrażeń społecznych*), jej przynależnością do subkultur młodzieżowych (rozdział piąty: *Subkultury młodzieżowe jako zmienna kondycji młodzieży w tle uwarunkowań środowiskowych*), zjawiskiem patologii w postrzeganiu młodzieży (rozdział szósty: *Zjawisko patologii w postrzeganiu młodzieży i jego uwarunkowania*) oraz jej perspektywą awansu społecznego (rozdział siódmy: *Młodzież a perspektywy awansu społecznego. Wymiar egzystencjalny i aksjologiczny*). Wśród wielu podejmowanych kwestii na szczególną uwagę zasługuje analiza rzadko podejmowanych w dotychczasowych badaniach uwarunkowań aspiracji w postaci niektórych z przeobrażeń w szerszym tle społecznym oraz w ramach podstawowych środowisk socjalizacji i edukacji młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem uniwersytetu. W środowisku uniwersyteckim znaczącą rolę odgrywa typ relacji między studentem a nauczycielem akademickim, a także różnorakie inicjatywy samokształcące studentów. Niestety, ze względu na silne zaangażowanie uniwersytetów w kształtowanie rynku pracy pojawia się ryzyko przeobrażenia uczelni wyższych w szkoły zawodowe, ukierunkowane na potrzeby doskonalenia rynku pracy oraz na zaspokajanie potrzeb produkcyjnych społeczeństwa. Autorka wyraża pogląd, że we współczesnych uwarunkowaniach uniwersytet powinien być ukierunkowany przede wszystkim na kształtowanie aspiracji do współudziału w pielęgnowaniu kapitału kulturowego społeczeństwa i współtworzeniu jakościowych standardów nowoczesności.

Na wyjątkowe podkreślenie zasługuje także analiza badań dotyczących oczekiwanego awansu społecznego. Jak podkreśla Autorka, polska młodzież usytuowana poza elitarnymi kręgami stratyfikacyjnymi coraz dotkliwiej doświadcza depriwacji podstawowych warunków startu życiowego, w tym warunków do pożądanego awansu społecznego. Nowe warunki społeczno-ekonomiczne naszego państwa wydają się umacniać szanse młodzieży o korzystnej biografii rodzinnej. Sytuacja ta generuje rosnącą dysproporcję szans młodzieży usytuowanej na skrajnych biegunach pozycji społecznej ich rodzin. W badaniach uwzględniono także ocenę osobistych szans na awans społeczny w perspektywie własnego życia przez młodzież. Uzyskany obraz rysuje dosyć pesymistyczną perspektywę, gdyż w większości badana młodzież oceniła swoje szanse jako małe lub ich zupełny brak. Zdaniem Autorki, sytuacja ta może być wynikiem nie tylko specyficznego układu cech środowiska rodzinnego, ale także negatywnej oceny możliwości stwarzanych młodym w polskiej przestrzeni społecznej.

Jak pisze w konkluzji książki Autorka, problemy młodzieży z określaniem się jej podmiotowości w życiu społeczno-kulturowym oraz powikłane drogi awansu społecznego w znacznej mierze powodowane są specyfiką przebiegu procesów transformacyjnych i globalizacyjnych w Polsce. Globalnym środowiskiem kształującym kondycję polskiej młodzieży w ostatnich dwóch dekadach jest społeczeństwo znajdujące się ciągle w procesie zmian między tradycją a nowoczesnością. W obliczu takiej sytuacji trudności przysparzają przewidywania dotyczące nieprzewidywalności dalszego kierunku życia społecznego i związanej z nim przyszłości młodzieży.

Niezwykle cenne jest zainteresowanie Czytelnika problematyką wyborów wartościujących młodzieży. Wartości prestiżowe, takie jak wykształcenie, ustabilizowana pozycja zawodowa oraz pożądane warunki materialne stają się wartościami priorytetowymi do tego stopnia, że młodzież niejednokrotnie opóźnia decyzje związane z realizacją wartości afiliacyjnych, w tym założenia rodziny. Równocześnie współczesna młodzież polska pozostaje otwarta na innowacyjność i zmianę, ale także na wzory stylu życia i konsumpcji promowane w szerszym tle społecznym. Jednakże dążenie do realizacji celów ze sfery materialistycznej i konsumpcyjnej przysłania realizację wartości afiliacyjnych, prospołecznych i humanistycznych.

Ze względu na wielowymiarowość podjętej problematyki recenzowana pozycja może stanowić źródło inspiracji do dalszych poszukiwań badawczych. Prezentowana oryginalna i wartościowa publikacja bez wątpienia znajdzie adresatów przede wszystkim wśród badaczy podejmujących na gruncie nauk społecznych nowe zagadnienia związane z kondycją współczesnej młodzieży we współczesnych uwarunkowaniach, może także zainteresować studentów pedagogiki, a także przedstawicieli środowisk socjalizujących i wychowawczych.

Monika Tylka

Katedra Pedagogiki Społecznej KUL

MIROSLAW STANISŁAW WIERZBICKI, *Szkoły Salezjańskie w Toruniu. Historia, edukacja i formacja religijna*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2015, ss. 476

Publikacja Szkoły Salezjańskie w Toruniu. Historia, edukacja i formacja religijna stanowi studium historyczno-pedagogiczne powstania i rozwoju działalności edukacyjnej Katolickiej Szkoły Podstawowej Towarzystwa Salezjańskiego i Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego. Placówki w Toruniu są przykładem spośród wielu szkół salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha z siedzibą w Pile. Odniesienie do doświadczenia z przeszłości obejmującej 15-lecie istnienia Szkół Salezjańskich w Toruniu